

MIRCEA BABEȘ LA 65 DE ANI

Studentii unei facultăți alcătuiesc un organism ciudat, care nu totdeauna se comportă ca o mare familie, cu o ierarhie clară, bine stabilită, și cu responsabilități precise pentru fiecare dintre membrii săi. Chiar în anii '50 sau '60 – spre care se îndreaptă gândurile mele –, excluzând existența unor structuri politice artificiale, care, cel mai adesea, propulsau lideri plăsmuiți și configurații false, avea loc – pe un plan paralel – un proces firesc, spontan, de separare și agregare. Drept urmare, se iveau frecvent, fără a surprinde pe cineva, legături și chiar prietenii între studenții din anii terminali și „bobocii” abia intrați în facultate. Afinitățile pe care se fondau astfel de relații erau foarte variate și ele plecau de la asocieri bizare între unii care „ trăiau prezentul ” – prin participarea la oricare gen de „reuniune tovărășească”, „petrecere”, „ceai” sau „schimb de experiență sentimentală” – și până la alții care pas cu pas își urmăreau numai ambițiile și cei care acestora le adăugau și pasiunile intelectuale. Dintre aceștia din urmă, în afara celor care – mai pragmatici –, „vânau” funcții, relații cu fiice sau fii de „ilegaliști”, ori alte specii de „activiști” sus-puși sau, în fine, îndeplineau diferite „misiuni” obscure – pe care, probabil, nu le vom putea niciodată cunoaște în întregime –, mai exista și categoria celor care urmăreau cu asiduitate cursurile și seminariile, studiau nu numai bibliografia recomandată, filtrau prin propria judecată datele istorice și, în general, constituiau inițiatorii și nucleul tuturor colocviilor – deseori, spontane – cu tentă mai mult sau mai puțin științifică.

În această atmosferă a anilor amintiți, pe care am încercat succint să o redau cât mai veridic, nu putea să nu-ți atragă atenția tânărul, care impunea prin verbul ferm și elaborat, forța de convingere, gândirea directă și limpede, dar mai cu seamă prin impresia de forță fizică și spirituală – în toate acestea putând fi recunoscute calități înnăscute de lider.

Din acea vreme datează și primele noastre contacte, prea puține totuși – trebuie să o spun -, devenite însă tot mai strânse pe măsură ce preocupările ulterioare ale ambilor se întretăiau sau chiar se suprapuneau, prilejuindu-ne o mereu mai profundă cunoaștere și înțelegere reciprocă. Acum, după aproape patru decenii de colaborare sub diferite forme, dar mai ales de prietenie nețărmurită și lipsită de sincopă, prin fața ochilor îmi trec

imagini fugare cu zile de arșiță sau de frig și zloată, petrecute împreună pe șantierele arheologice – și în care o bere sau un prânz modest ne creau o stare de reală beatitudine –, ori momentele din serile în care, pe aceleași șantiere sau pe la diferite conclavuri științifice, unde ne aduna soarta, „tăifăsuim” – adeseori chiar pățimăș și de pe poziții opuse –, laolaltă cu profesori și colegi dragi – dintre care unii nu mai sunt, din păcate, printre noi –, asupra celor mai diverse subiecte; din această derulare rapidă a fantezistului film amintit nu pot lipsi nici clipele mai intime ale vieților noastre trăite reciproc cu intensitate maximă, cum au fost, de pildă, nașterea fiilor noștri (Alexandru și Lucrețiu), la aceeași dată (zi, lună și an) sau loviturile suferite prin pierderea unor oameni dragi, dintre care cea a părinților ne-a lăsat urme de nevindecat.

S-a născut la București, la 13 decembrie 1941, într-o familie de distinși intelectuali (tatăl, inginer, laureat al Premiului de Stat, mama, profesoară la un liceu de elită), purtătoare a unui nume de rezonanță în istoria României moderne. A urmat cursurile unui vestit liceu bucureștean („Dimitrie Cantemir”) și, apoi, potrivit cu dorința sa arzătoare de a deveni arheolog, pe cele ale Facultății de Istorie a Universității București, fiind totdeauna primul sau printre primii. În acei ani, la facultatea din capitala țării, alături de inevitabilii reprezentanți ai „noii intelectualități” (unii școlii la Moscova, de unde aduceau cursuri traduse pe care le prezentau drept creații originale, alții fără a avea studii de specialitate sau chiar lipsiți de cele superioare, ca să nu mai vorbim de doctorate), exista și un excelent nucleu de profesori, cu îndelungi specializări în centre renumite din străinătate – mulți provenind din școlile Pârvan–Iorga –, printre care putem menționa numele sonore pentru istoriografia română ale lui Ion Nestor, Dumitru Tudor, Emil Condurachi, D. M. Pippidi, Iorgu Stoian, Gheorghe Ștefan, Dumitru Berciu, Andrei Oțetea, Emil Vârtosu, Aurelian Sacerdoțeanu, Damian P. Bogdan, Mihai Berza, ca și ale mai tinerilor Achim Popescu, Radu Manolescu sau Gheorghe Ionescu. În timpul cursurilor universitare, Mircea Babeș s-a remarcat prin pasiunea sa pentru arheologie și istorie veche, atașându-se în mod special de Ion Nestor, căruia i-a rămas un fidel discipol și îi va păstra totodată o pioasă amintire.

Mircea Babeș are în sânge seriozitatea și fiecare acțiune a sa, chiar cea mai mărunță, stă sub semnul acestei peceți, ceea ce nu de puține ori – trebuie să o spunem acum – i-a creat și dezavantaje, îndeosebi atunci când aceasta l-a întârziat în atingerea unor deziderate mai însemnate. Respectiva trăsătură de caracter nu ar fi fost îndestulătoare dacă nu i s-ar fi adăugat inteligența, educația, ambiția, puterea supraomenească de muncă și mai cu seamă tenacitatea. A învățat limba rusă în timpul liceului și chiar foarte bine, pentru că în perioada când își pregătea teza de licență – despre sarmați – să și-o perfecționeze și să poată întreprinde (pe cont propriu) o călătorie în fosta U.R.S.S., cu scopul de a studia vestigiile care-l interesau. Așa încât, nu a fost o surpriză pentru nimeni, când – după absolvirea strălucită a cursurilor universitare (1964) – a fost încadrat la Institutul de Arheologie din București. Era o nouă etapă în calea aleasă, dar și o recunoaștere a calităților amintite. Și de această dată, la institutul bucureștean, a avut șansa să întâlnească o pleiadă de specialiști competenți, dintre care mulți l-au onorat nu numai prin consilieri profesionale de înaltă factură, dar și cu prietenia lor: Radu Vulpe și Ecaterina Dunăreanu-Vulpe, Vladimir și Hortensia Dumitrescu, Gheorghe și Petre Diaconu, Silvia Marinescu-Bîlcu, Vlad Zirra, Radu Popa, Alexandru Vulpe, Alexandru Păunescu, Emilian Popescu, Gheorghe Bichir, Petre Alexandrescu, Bucur Mitrea, Gheorghe Poenaru Bordea, Alexandru Suceveanu, Gheorghe Cantacuzino, Constantin Preda, Florin Mogoșanu, Mircea D. Matei, Maria Coja, Petre Roman, Nicolae I. Constantinescu, Maria și Eugen Comșa, pentru a nu aminti decât pe cei care-mi răsar acum din memorie. Este adevărat, trebuie să o mărturisesc, cu unii dintre ei nu a avut totdeauna relații cordiale, deoarece Mircea Babeș – fire „bătăioasă” – se pricepe de minune să-și creeze și adversari, chiar dacă, până la urmă, relațiile sale cu aceștia au rămas colegiale.

Cu dârzenia-i caracteristică, odată ajuns la primul institut de specialitate al țării, tânărul arheolog a început furibund munca dorită și, de-a lungul anilor care au urmat, traseul său neabătut a fost marcat de o succesiune neîntreruptă de șantiere arheologice, comunicări și publicații. Din prima categorie, în primul rând trebuie menționate săpăturile de la Ghelăiești–Neamț (1968 și 1969), Borosești–Iași (1968–1978) și Poieniști–Vaslui (1979–2000), când se înfiripă legăturile sale cu plaiurile moldave, transformate pe parcurs într-un atașament nezdruncinat. Tot de pe atunci, Mircea Babeș a încheșat colaborări și prietenii cu mulți colegi de la institutul ieșean de specialitate și muzeele regiunii. Însă, nu trebuie omis că cercetările sale l-au purtat și în alte locuri, cum ar fi Romula–Olt (1965–1970), Fântânele–Teleorman (1965), Enisala–Tulcea (1968–1969), Cârломănești–Buzău (1967–1981 și 2001–2005), Zimnicea–Giurgiu (2000–2004) ș. a.

Din cea de-a doua clasă, fără a mă opri asupra contribuțiilor sale la manifestările științifice din țară, voi zăbovi doar la cele de peste hotare, ca invitat special pentru a susține conferințe sau ca participant la diverse conclavuri de specialitate din Germania (Berlin, 1970, 1979, 1994, 1998, 2000, 2003 și 2004; Mainz, 1988; Leipzig, 1996 și 2000; Saarbrücken, 1997; Marburg/Lahn, 1981 și 1998; Frankfurt/Main, 1970 și 1980;

Dresda, 1973; Halle, 1973 și 1998; Schwerin, 1973; Potsdam, 1983), Grecia (Xanthi, 1984; Atena, 1996), Republica Moldova (Chișinău, 1990), Slovacia (Bratislava, 1991), Cehia (Praga, 2006), Italia (Roma, 1993), Austria (Klagenfurt, 1999; Viena, 2001), Belgia (Liège, 2001), Ungaria (Budapesta, 2001 și 2005), Suedia (Göteborg și Stockholm, 2004), Irlanda (Cork, 2005), Bulgaria (Sofia, 1977 și 2005), Portugalia (Tomar, 2005) și multe, multe altele. Peste tot pe unde l-au purtat pașii, cunoașterea profundă a chestiunilor abordate, dar și dexteritatea în mânăuirea limbilor de circulație (germană, rusă, franceză și engleză), i-au asigurat prețuirea și adeseori, din nou – trebuie subliniat – simpatia și chiar prietenia unora dintre cei mai respectați savanți ai domeniului.

În sfârșit, dacă zăbovim asupra lucrărilor sale științifice – deși, chiar și cele din publicațiile obișnuite de cultură impun prin stil și o linie riguroasă –, încă de la prima elaborare de anvergură (*Noi date privind arheologia și istoria bastarnilor (O fibulă „pomeraniană” descoperită în România)*, în *SCIV*, 20, 1969, 2, p. 195–217) au fost vădite câteva din caracteristicile care-i vor defini ulterior întreaga sa creație: o documentare aproape exhaustivă, o viziune istorică largă și un ascuțit spirit critic. Studiul pomenit poate constitui și astăzi un model în vederea abordării – pornind de la un artefact singular –, a unei întregi problematice arheologico-istorice, dar și pentru însușirea unui anume spirit care trebuie să anime de la începutul carierei pe tinerii cercetători. A continuat pe această cale și în anii următori a conceput și tipărit numeroase alte contribuții însemnate pentru istoria veche a țării noastre, cum ar fi, mi se pare pe nedrept lăsatul în uitare *Puncte de vedere relative la o istorie a Daciei preromane (SCIVA, 25, 1974, 2, p. 217–244)* – unde se face o bine documentată critică a stadiului cercetării privitoare la arheologia și istoria dacilor –, ori încercarea de ordonare a cronologiei așezărilor dacice în *Problèmes de la chronologie de la culture géto-dace à la lumière des fouilles de Cîrlomănești (Dacia, N. S., 19, 1975, p. 125–139)*, sau editarea, cu un amplu studiu introductiv, a volumului al patrulea din operele lui Alexandru Odobescu (1976), de altfel răsplătită prin prestigiosul premiu „Perpessicius”, acordat de către Muzeul Literaturii Române pentru cea mai bună ediție critică a anului.

Mai mult de 20 de ani a lucrat pe șantierul arheologic al stațiunii Poieniști (jud. Vaslui), explorând nu numai cimitirul bastarn, ci și alte obiective. Alți zece ani i-au trebuit pentru a epuiza cercetările de la Borosești (jud. Iași). Nenumărate ore de studiu bibliografic sau în muzee, mult efort pentru a analiza datele și a le încheaga într-o sinteză cu fine și pertinente interpretări și, în sfârșit, a dus la bun sfârșit lucrarea – esențială pentru cunoașterea unui important element alogen pătruns în spațiul răsăritean geto-dac – *Die Poieniști-Lukaševka-Kultur. Ein Beitrag zur Kulturgeschichte im Raum östlich der Karpaten in den letzten Jahrhunderten vor Christi Geburt* (Bonn, 1993) –, distinsă cu Premiul „Vasile Pârvan” al Academiei Române.

Între apariția primului său studiu mai amplu și paginile recente din *Istoria Românilor* au trecut mai bine de trei decenii, în care munca sa a fost intensă și neîntreruptă. Apreciat în mod deosebit, la recomandarea mentorului său Ion Nestor, a devenit bursier Humboldt, sub conducerea profesorului Rolf Hachmann (Saarbrücken, 1971–1972). Iarăși, tot profesorul Ion Nestor a fost cel care l-a călăuzit la început spre obținerea doctoratului, încheiat în anul 1978, sub conducerea lui Dumitru Berciu, după decesul prematur al celui dintâi. Teza sa, intitulată *Moldova centrală și de nord în sec. II–I î. e. n.*, atestă cantonarea cercetărilor sale în același spațiu moldav, care i-a devenit atât de apropiat.

După cum se poate observa din cele relatate, ca și din examinarea *Listei de lucrări științifice*, preocupările sale au fost concentrate îndeosebi asupra La Tène-ului geto-dac și primele secole ale erei noi, pentru ca în ultima vreme să fie atras de istoria arheologiei românești.

În același timp, a parcurs treptat și toate treptele ierarhice, ajungând cercetător științific principal gr. I (1996), pentru ca în ultimul deceniu să se consacre și activității didactice (profesor din 1996), chiar la facultatea pe care o absolvise.

Fire deloc lipsită de conștiința propriei valori, Mircea Babeș a primit ca ceva care i se cuvine diverse onoruri și distincții: membru corespondent al Institutului Arheologic German (1991), membru al Consiliului Permanent și al Comitetului Executiv al Uniunii Internaționale de Științe Pre- și Protoistorice, redactor șef al revistei *SCIVA*, membru al Consiliului Științific al anuarului *Bericht der Römisch-Germanischen Kommission* (Frankfurt/Main), președinte de onoare al Clubului Humboldt din România ș. a. m. d.

Foarte sociabil, bun orator, i-a plăcut întotdeauna să fie înconjurat de colegi și prieteni, mai ales de tineri discipoli, pe care i-a încurajat și sprijinit continuu. Tonusul său permanent optimist, cu nuanțe de ironie, nu poate ascunde în totalitate clipele de restriște și frământările sufletești prin care trece orice om. Însă, Mircea

Babeș, neașteptat de repede, aproape instantaneu, parcă-l vezi cum se încordează și ia în piept obstacolul ivit, de orice natură ar fi acesta. Acum, cu acest prilej, când aniversează 65 de ani, și când Institutul de Arheologie din Iași îl sărbătorește, atribuindu-i titlul de Membru de Onoare al său, colegii și prietenii din acest institut – suntem siguri, împreună cu numeroși alții din aceeași urbe sau din țară – îi urăm ani mulți sănătoși și plini de succese alături de familie, cu noi realizări spre binele istoriografiei românești și cu tăria de a continua neobosit cu aceeași intensitate numeroasele proiecte pe care le întreprinde.

VIRGIL MIHAILESCU-BÎRLIBA